

De „oude” Prentbriefkaart in „Oud” Hoorn

Het lijkt een simpel gegeven, maar toch een onderwerp waar veel is over te vertellen, en waar men over het algemeen (uitgezonderd misschien de verzamelaars) niet veel van weet.

Voordat we de koe bij de horens pakken, en op het ach en wee van de Hoornse Prentbriefkaart ingaan, even een klein stukje geschiedenis.

In de boekdrukkunst is het nog steeds een strijdpunt, wie is de uitvinder?, de Duitsers noemen Gutenberg (eigenlijke naam Gensfleisch) en wij Hollanders komen met Laurens Jzn. Coster aandragen, maar wie heeft gelijk? deskundige voor!!

Ook bij de prentbriefkaart is dit een punt waarover het men nog niet eens is, maar hier handelt het zich om twee landgenoten van elkaar, die de eer voor zich opeisen de ontwerper van de kaart te zijn.

Het zijn de Duitsers Schwarz, en niet alleen de familienaam hebben zij gemeen, maar zelfs hun voornaam, beiden luisterden naar de naam August. Laten we de een August I noemen, hij was steendrukker in Assmanshausen, hij stuurde in 1870 een kaart met een houtsnij-cliché als prent naar zijn schoonouders in Magdeburg.

De andere August was „Hofbuch-Händler” in Oldenburg, deze had in 1875 kennis gemaakt met een predikant uit Pleizenhausen, hij had deze man al vele malen een schrijven gestuurd maar kreeg geen antwoord. Uiteindelijk stuurde hij hem een kaart, ook met een houtsnij-cliché erop, om hem nog eens duidelijk aan hem te herinneren.

Er zit dus een verschil van vijf jaren en we zijn geneigd om August I de steendrukker als de eerste kaartenman de eer te geven, maar er blijken nog veel haken en ogen aan te zitten.

Hier gaan we niet verder op in daar we ons onderwerp de Hoornse kaart centraal willen stellen, sinds de uitgave van beide bovengenoemde heren zijn er nog heel wat jaren verstreken voor de eerste kaarten in ons land verschenen.

Wat Hoorn betreft omstreeks 1895, voor die tijd kende men wel de „photo's” door de eigen fotografen gemaakt, bekend zijn nu nog de foto's van Siewers. Waar zowel de Turfhaven en Veemarkt nog als waterwegen voorkomen, dus foto's van voor de demping 1878-1879, deze zijn vrij bekend en in de loop der jaren ook gereproduceerd.

Maar wat de prentbriefkaart aangaat komen we in 1896, het was de firma wed. mw. Amiot uit Den Haag die de Hoornse bevolking verraste met prentbriefkaarten. Toen al aangeduid als „ansichtkaart” vanwege de Duitse afkomst, het was een beperkt aantal volgens de ons bekend staande gegevens twee à drie stuks. Een hiervan beelden we af en we zien het Groote Noord vanaf de Roode Steen genomen, een klein beeld met een grote schrijfruimte hetgeen toen eigenlijk nog het voornaamste was.

Al gauw komen ook de Hoornse boekhandelaren op de markt met series kaarten, o.a. de firma Stumpel (toen Groote Noord 72).

Deze deed het wat voorzichtiger aan, de eerste kaarten waren een uitgave van de Duitse firma Knackstedt & Näther uit Hamburg.

Met op de achterzijde de naam Stumpel-Hoorn, zeer fraaie in Jugendstil uitgevoerde kaarten, in kleur het omliggend kader, het beeld zelf in zwartwit.

Deze serie is genummerd met aan de voorzijde, links of rechts in de hoek „Kn.I” enz. (Knackstedt & Näther), maar daarna ging Stumpel op eigen benen staan en kwam met eigen kaarten uit.

Voornoemde uitgave van Stumpel en van A. Bakker (toen Nieuwstraat 22) dateren van rond de eeuwwisseling, naast deze boekhandelaren waren er nog meer collega's die deze handel ter hand namen.

De navolgende winkeliers hebben Hoorn van fraaie (en minder fraaie) stadsgezichten voorzien.

Boekhandelaar- en drukker P. Geerts (Groote Noord 97); H. N. Koop, winkelier (Kleine Noord 26) en A. C. Boldingh boekhandelaar (Kaasmarkt 12).

Deze laatste is echter zeer bescheiden op de markt geweest, de twee anderen kwamen met grotere series. De uitgaven van de firma Geerts gelijken als twee druppels water op de uitgaven van eerder genoemde fa. Amiot.

Uitvoering en lettertype zijn identiek, maar hier is zeker geen sprake van plagiaat.

Maar alleen een kwestie van in „licentie” uitgegeven kaarten, met de eigen naam als opdruk.

Hetzelfde treffen we aan bij de winkelier Koop, alleen deze heeft kaarten genomen van de fa. Bakker uit Koog Zaandijk (zie daar).

Onze boekhandelaar A. Bakker heeft een grote verscheidenheid van kaarten het licht laten zien.

Maar bij geen van deze uitgaven is een vergelijk met landelijke uitgevers te herkennen.

Ook bekend zijn de kaarten van de Winkelgalerie (een soort bazar aan het Groote Noord 37, daar waar nu de Victoriabioscoop zich bevindt).

Deze gaven een serie heel mooie kaarten uit, apart en mooi van kleur, zelfs met een serienummering.

Maar de grootste „Hoornse” uit het begin der eeuw hebben we nog bewaard en wel de firma A. Beerding (Ged. Turfhaven 30) „Photografisch Atelier”.

Tot na de tweede wereldoorlog waren de „dames” te vinden aan de Turfhaven, een groot arsenaal van kaarten is in de loop der jaren door hen uitgebracht.

Van zwartwit, hand ingekleurd tot sepia, enkele series ook in licentie, o.a. Vivat-Amsterdam en Nuss-Haarlem, waarover straks, maar de rest op eigen initiatief.

Beroemd zijn hun privé-opnamen, een „Beerding-fotokaart” tikt wel even aan in je verzameling, en deze hebben Hoorn verrijkt met heel mooie opnamen. We gaan nu even over op de landelijke uitgevers, want ook deze hebben Hoorn niet vergeten, de wed. Amiot hebben we al genoemd.